

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 5.1.2018, OM081:00/2017

LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ERÄISTÄ VESIALUEELLE SIOJITETTAVISTA JOHDOISTA

Oikeusministeriö on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä vesialueelle sijoitettavista johdoista.

Vesilakiin lisättiin vuoden alusta voimaan tullut uusi 2 luvun 5 a §, jonka nojalla hankkeesta vastaavalla on oikeus sijoittaa asetuksessa tarkoitettu johto toisenkin vesialueelle. Muutoksen myötä johdon tekeminen joen tai puron pohjaan ei enää kaikissa tilanteissa edellytä vesilain mukaista lupaa vaan hankkeen luvanvaraisuus määräytyy hankkeen vaikutusten perusteella. Pykälässä tarkoitettua hankkeesta tulee sen sijaan tehdä ilmoitus mm. valtion valvontaviranomaiselle (VL 2:15.1,1 §).

Lausunnoilla olevalla asetuksella säädettäisiin valvontaviranomaiselle annettavan ilmoituksen sisällöstä, johdon sijoituspaikan valintaa koskevista vaatimuksista, hankkeen toteuttamistavasta ja hankkeen valmistumisesta ilmoittamisesta. Säännökset täsmentäisivät vesilaista johtuvia hankkeesta vastaavan yleisiä velvollisuuksia toteuttaa hanke mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavalla tavalla (vesilain 2 luvun 7 §) sekä pitää hankkeeseen liittyvät rakennelmat kunnossa (vesilain 2 luvun 9 §).

Maa- ja metsätalousministeriö lausuu asetusluonnoksesta seuraavaa:

Yleisiä huomioita asetusluonnoksesta

Ehdotettu asetusluonnos on tarpeellinen johtojen sijoittamishankkeiden riittäväksi ohjaamiseksi ja hankkeiden haittattomuuden varmistamiseksi. Asetuksessa on huomioitu johtojen sijoittamishankkeiden erityispiirteet tarpeellisin säännöksin. Kuitenkin, ottaen huomioon, että asetus koskee pienimuotoisia ja vaikutuksiltaan vähäisiä ilmoitusmenettelyn piirissä olevia toimenpiteitä, hankkeesta vastaavalle on asetettu varsin laaja-alainen ja seikkaperäinen tietojen selvittämisen- ja esittämisen velvollisuus ilmoituksessa.

Asetuksen taustalla olevalla vesilain muutoksella on oletettavasti ollut tarkoituksena keventää hallintoa ja vähentää tarpeetonta sääntelyä. Asetuksessa vaadittujen tietojen tulisi olla tarkoituksenmukaisessa suhteessa tähän tavoitteeseen. Asetus tulisi pitää yksinkertaisena ja sen sisältämä menettely kevyenä. Hankkeesta vastaavalle ei tulisi asettaa sellaisia tieto- tai selvitysvelvoitteita, jotka eivät ole olennaisia asetuksen soveltamisalalla olevissa pienissä ja vaikutuksiltaan vähäisissä hankkeissa. Lisäksi on kohtuutonta velvoittaa hankkeesta vastaavaa selvittämään sellaisia tietoja, jotka ovat viranomaisen saatavilla tai helposti viranomaisen selvitettävissä, mutta aiheuttavat sen sijaan hankkeesta vastaavalle runsaasti selvitystöitä. Hankkeesta tehtävän ilmoituksen sisältövaatimuksia tulisikin keventää ja tietyiltä osin selvittää, mitä tietoja ylipäänsä ilmoituksessa halutaan annettavan.

Vaikka perustelumuiotiossa on sinänsä kiitettävästi havainnollistettu ja avattu asetuksen pykälä, kääntyvät ne paikoin itseään vastaan antaen pykälille laajemman merkityksen kuin mitä on ehkä tarkoitettu. Tähän tulisi kiinnittää huomiota perustelumuiotiossa. Perustelumuiotiossa ei myöskään kannata avata enempää kuin on tarpeellista sellaisia asioita, joista asetuksella ei edes säädellä.

Tärkeänä tavoitteena myös tämän ilmoitusmenettelyn osalta on sähköisen asioinnin mahdollistaminen ja edistäminen viranomaisessa. Lähtökohtana ilmoituksen tekemisessä tulisi olla vattomuus hankkeesta vastaavalle, mikä edellyttää ilmoituksen tekemistä sähköisesti. Näistä seikoista olisi hyvä mainita perustelumuiotiossa ja yleisemminkin tuoda esiin tavoitetta sähköisten palveluiden edistämisestä viranomaistoiminnassa.

Pykäläkohtaiset kommentit

1 § Soveltamisala

Asetuksen soveltamisala määräytyy vesilain 2 luvun 5 a §:n mukaan. Asetuksella voidaan siis säädellä tarkemmin pykälässä tarkoitettujen johtojen sijoittamisesta *jokeen* tai *puroon*. Soveltamisalapykälä viittaa nyt johtojen sijoittamiseen *vesialueelle*. Soveltamisalapykälän muotoilua tulisi tarkentaa niin, että soveltamisala on selkeästi sama kuin VL 2 luvun 5 a §:ssä. Tämä edellyttäisi mainintaa siitä, että asetus koskee vain joen tai puron alitse sijoitettavia johtoja. Muotoilu voisi olla esimerkiksi ”Tätä asetusta sovelletaan vesilain (587/2011) 2 luvun 5 a §:ssä tarkoitettuun vesi-, viemäri- tai voimajohdon, tietoliikennekaapelin sekä muun niihin vaikutuksiltaan rinnastuvan johdon sijoittamiseen *joen tai puron alitse*.” Tai vaihtoehtoisesti pelkkä suora viittaus vesilakiin: ”Tätä asetusta sovelletaan vesilain (587/2011) 2 luvun 5 a §:ssä tarkoitettuun *toimenpiteeseen*.”

Asetuksen perustelumuiotiossa Johdanto-osiossa kerrotaan, että asetuksen soveltamisalaan kuuluvien johtojen sijoittamishankkeet ovat tyypillisesti pienimuotoisia ja niiden ympäristövaikutukset ovat vähäisiä tai ohimeneviä. Tämän voisi selvyyden vuoksi siirtää soveltamisalapykälän perustelujen alle. Tässä yhteydessä voisi mainita myös samat esimerkit ”muusta niihin vaikutuksiltaan rinnastettavista johdoista” kuin mitä on esitetty vesilain muutoksen perusteluissa HE 262/2016 (”Säännöksessä tarkoitettu muu johto voisi olla esimerkiksi *maakaasuputki* tai *kaukoämpöputki*”).

2 § Ilmoituksen tiedot

Asetusluonnoksen 2 § sisältää luettelon tiedoista, jotka hankkeesta vastaavan on toimenpidettä koskevassa ilmoituksessa esitettävä. Ottaen huomioon, että soveltamisalan perusteella kyseessä on ilmoituksenvarainen ja suhteellisen pienimuotoinen toimenpide, ilmoituksessa esitettävät tiedot ja selvitykset ovat varsin moninaiset ja asetuksen perusteluista ilmi käyvällä tavalla laajuudeltaan huomattavan kattavat. Ilmoitukselta edellytettävän tietosisällön rajauksia ja tarpeellisuutta sekä pykälän muotoiluja tulisi vielä tarkistaa.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi ”Ilmoituksen *sisältö*”, mikä kuvastaisi paremmin pykälän sisältöä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa edellytetään ilmoitettavan hankkeen sijainti karttapiirroksella. Lisäksi 6 kohdassa edellytetään tietoja sijoituspaikan kiinteistöistä ja muista rekisteriyksiköistä. Asetuksesta eikä sen perusteluista selviä, halutaanko 6 kohdallakin selvittää hankkeen sijaintia tarkemmin vai mikä merkitys 6 kohdan tiedoilla on ja toisaalta, mitä tietoja kiinteistöistä tai rekisteriyksiköistä halutaan ylipäänsä ilmoitettavan. Mikäli 6 kohdan tarkoituksena on selvittää

osaltaan hankkeen sijaintia, tätä koskevat tiedot tulisi yhdistää samaan kohtaan 2 kohdan kanssa sekä ilmoittaa tarkemmin, mitä tietoja kiinteistöstä tai muusta rekisteriyksiköstä tulee antaa.

Sijaintipaikan määrittämiseksi lienee tarpeen ilmoittaa karttapiirroksen lisäksi sijoituspaikkaa koskevien kiinteistöjen ja muun rekisteriyksikön kiinteistötunnukset sekä sijaintikunta. Perustelumuistiossa voitaisiin myös hyvänä esimerkkinä mainita, että kaikki kyseiset tiedot ovat kätevästi saatavilla Maanmittauslaitoksen Karttapaikka-nimisestä tietopalvelusta, johon on mahdollista samanaikaisesti ”piirtää” johdon sijainti, selvittää toimenpidettä ympäröivien kiinteistöjen kiinteistötunnukset, yhteisen vesialueen kiinteistötunnus sekä johdon sijoituspaikan tarkat koordinaatit. Tulevaisuudessa tulisi pyrkiä siihen, että myös sijoituspaikan ilmoittaminen tapahtuisi sähköisesti niin, että eksakti paikka voitaisiin merkitä suoraan sähköiseen karttaohjelmaan. Pykäläehdotuksen 2 kohtaa tulisi täsmentää ja yhdistää tarvittaessa 6 kohtaan esimerkiksi seuraavanlaisella muotoilulla: ”2) *hankkeen sijainti ilmaistuna kiinteistöjen ja muiden rekisteriyksikköjen kiinteistötunnuksella, hankkeen sijaintikunnalla sekä merkittävällä sijainti riittävällä tarkkuudella kartalla;*”.

Myös 3 kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että se kattaisi yhtenäisesti tiedot toteutettavan toimenpiteen ominaisuuksista ja kuvaisi selkeämmin, mitä tietoja sen osalta ilmoituksessa tulee esittää. Tässä yhteydessä myös 2 kohdan ”hankkeen tarkoitus” siirrettäisiin kohtaan 3. Muotoilu voisi olla esimerkiksi seuraavanlainen: ”3) *hankkeen tarkoitus, sijoitettavan johdon tekniset tiedot, kuvaus hankkeen toteuttamistavasta ja laajuudesta;*”. Tässä kohdassa lienee tarpeellista kuvailla myös hieman kuinka laaja-alaisesta toimenpiteestä on kyse, mistä syystä laajuutta esitetään lisättäväksi kohtaan.

Pykälän 1 momentin 4 kohta on vaikeasti ymmärrettävä ja sen tarpeellisuus jää myös epäselväksi. Ehdotettu muotoilu tai asetuksen perustelut eivät kerro, edellytetäänkö kohdalla esitettäväksi tietoja hankkeen sijainnista, toimenpiteen vaikutuksista vesistöön valitulla sijoituspaikalla vai jotakin muuta. Perustelumuistiossa esitetään, että kohta voisi tarkoittaa esimerkiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisesti rajattua vesimuodostumaa. Edelleen perusteluissa todetaan, että hankkeesta vastaavan tulisi olla tietoinen vesimuodostuman ominaispiirteistä, tilasta ja vesienhoidon ympäristötavoitteena olevan hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi vaadittavista toimenpiteistä. Pykälämuotoilusta ja perusteluista jää epäselväksi, mitä tietoja hankkeesta vastaavan tulisi tässä yhteydessä selvittää ja antaa viranomaiselle.

Mikäli 4 kohdalla tarkoitetaan pääasiassa tietojen antamista sijoituspaikan vesimuodostumasta, kohtaa ei voida pitää täysin tarpeellisena. Ottaen huomioon, että kyseessä on pääsääntöisesti varsin vähävaikutuksinen toimenpide ja että vesimuodostumia koskevat tiedot ovat vaivattomasti valvontaviranomaisen saatavilla, ei tällaista tietoa tulisi asettaa hankkeesta vastaavan selvitettäväksi. Kohta 4 tulisi poistaa momentin luettelosta turhana.

Asetusluonnoksen 2 §:n 2 momentissa edellytetään ilmoituksessa annettavan 1–3 kohdissa mainitut tiedot *tarpeellisessa laajuudessa*. Kyseiset tiedot on siis aina annettava. Kaikki 2 momentissa esitettäväksi edellytetyt tiedot ovat sellaisia, jotka viranomaisen joka tapauksessa joutuu tarkistamaan arvioidessaan mahdollista luvantarvetta. Hankkeesta vastaavalle momentti taas aiheuttaa huomattavaa lisätyötä. Näin ollen tulisi pohtia, tuleeko 2 momentissa edellytetyt tiedot vaatia hankkeesta vastaavalta.

Momentin 2 kohta edellyttää selvittämään ja esittämään tiedot sijoituspaikan alueen pohjan laadusta ja pohjavesiolosuhteista. Asetuksen perusteluista ei käy tarkemmin ilmi, mitä tietoja tällä käytännössä tarkoitetaan. Perusteluista voi tulkita, että kohta saattaisi joissain tilanteissa tarkoittaa jopa näytteidenottoa pohjan sedimentteihin mahdollisesti kertyneistä ympäristölle haitalli-

sista tai vaarallisista aineista. Tarpeellisinta kuitenkin lienee ilmoittaa lähinnä pohjan materiaali (kallio, hiekka, muta, jne.).

Myös 2 kohdan ilmaisua ”pohjavesiolosuhteet” tulisi tarkentaa. Perustelumuition mukaan kyseeseen voi tulla myös tietojen ilmoittaminen muista hydrologisista ominaispiirteistä. Selvitysten laajuus jää tältä osin asetuksen perustelumuitionkin perusteella epäselväksi, mutta vaikutelma on, että edellytettävät tiedot ovat jälleen varsin seikkaperäiset ja laaja-alaiset. Laajimmillaan pohjavesiolosuhteiden selvittämisen tulisi sisältää tieto siitä, onko toimenpide pohjavesialueella ja sen luokitus. Ottaen huomioon, että johtojen sijoittaminen ei yleensä edellytä pohjan kaivamista, voidaan myös kysyä, onko pohjavesiolosuhteiden selvittäminen ylipäänsä tarpeellista.

5 § Johdon merkitseminen maastoon

Pykäläehdotuksessa todetaan, että valtaväylän alittavan johdon merkitsemisessä on noudatettava, mitä siitä erikseen säädetään. Viittaus on sidottu valtaväylään. Muotoilu jättää epäselväksi koskeeko sidonnaisuus tarkoituksellisesti pelkästään *valtaväyliä* ja tarkoitetaanko valtaväylällä vesilain 1 luvun 6 §:ssä määriteltyä valtaväylää vai jotain muuta. Tätä kohtaa tulisi tarvittaessa vielä muotoilla selkeämmäksi.

6 § Hankkeen valmistumisesta ilmoittaminen

Asetuksen 6 §:n mukaan hankkeesta vastaavan tulee ilmoittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle hankkeen valmistumisen jälkeen johdon lopullinen sijoituspaikka, asennusvyvyys ja merkintätapa. Myös tämän tiedon antamisessa olisi erityisen tärkeää, että se tapahtuisi mahdollisimman vaivattomasti, mutta kuitenkin täsmällisesti. Erityisesti johdon sijoituspaikka tulisi pystyä ilmoittamaan täsmällisesti esimerkiksi niin, että hankkeesta vastaava merkitsisi tarkan sijainnin suoraan sähköiseen karttapalveluun.

Asetuksen perusteluissa voisi selvyden vuoksi mainita, että kyseessä ei ole hankkeesta vastaavalle asetettu uusi velvollisuus vaan kuuluu osaksi vesilaissa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta.

Osastopäällikkö

Juha S. Niemelä

Lainsäädäntöneuvos

Maija Laurila

TIEDOKSI

Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosaston yksiköt

Tämä lausunto on lähetetty vain sähköisesti. Allekirjoitettu lausunto on maa- ja metsätalousministeriön arkistossa.

